

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

XI. De Propositionibus exclusiuis & exceptiuis.

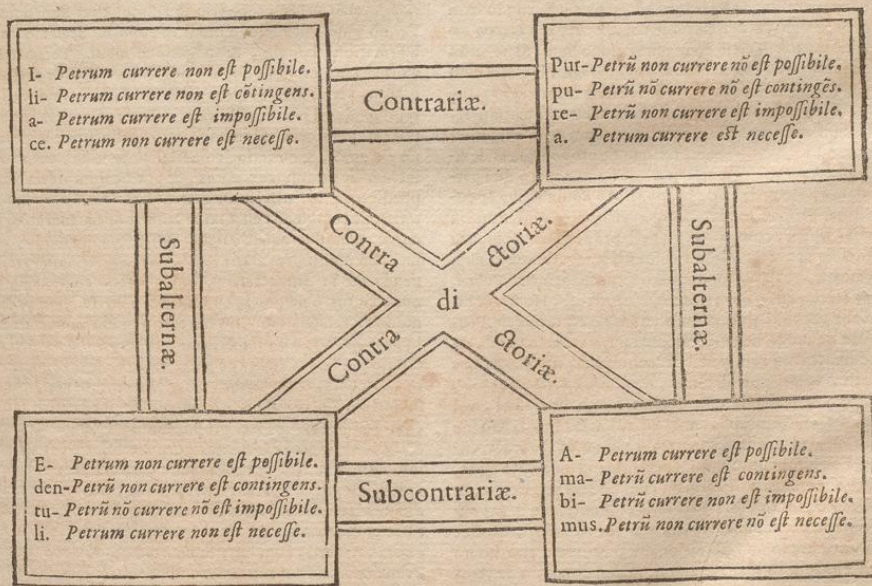
[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

aliorum modorum propositiones fiant equipollentes.

Vnum tamen obseruandum est in propositionibus de dicto communi, vt si tribus prioribus modis *Possibile*, *Contingens*, *impossibile*, dictum fuerit affectum signo vniuersali, in propositione de *neceffe* afficiatur signo particulari, & si in prioribus fuerit affectum signo particulari, in posteriori, videlicet *Neceffe*, afficiatur signo vniuersali, alias propositiones non erunt equipollentes. Exemplum accipe in his propositionibus factis in *Purpurea*. Nullum animal esse hominem non est possibile. Nullum animal esse hominem non est contingens. Nullum animal esse hominem est impossibile, quæ propositiones sunt sibi equipollentes & veræ; si verò secundum regulam generalem illi adiungas quartam de *neceffe* respondentem litteræ *A*, dicto & modo affirmato, & inuariato communi signo, videlicet, Omne animal esse hominem est *neceffe*, propositio hæc falsa erit, & non poterit tribus aliis veris equipollere: variandum ergo est signum; & dicendum, Aliquod animal esse hominem est *neceffe*, quæ propositio equipollens est tribus aliis prioribus. Similiter si propositiones fiant in tribus prioribus modis de dicto signo particulari affecto, vt facta in quarto modo eiusdem dictionis sit equipollens, variandum est signum particulare in vniuersale. Rem cape in propositionibus eidem dictioni *Purpurea* respondentibus. Aliquod animal non esse hominem non est possibile: non est *neceffe*; est impossibile: quæ propositiones falsæ sunt, si verò quartam addas de eodem dicto particulari, verbi gratia, Aliquod animal esse hominem est *neceffe*, erit vera, & non poterit falsis aliis equipollere, mutandum ergo est signum particulare in commune, & tribus prioribus hæc adiungenda, Omne animal esse hominem est *neceffe*, & hac ratione propositiones omnes falsæ erunt & sibi equipollentes.

Circa oppositionem harum propositionum dico breui-

ter propositiones factas in *Iliace*, & *Purpurea* esse sibi contrarias, quia sunt vniuersales, vt dicebam puncto precedenti, in fine, & quia dictum quod vna negat, affirmat altera, & quia quælibet infert tanquam sibi subalternatam contradictoriam alterius, quod proprium est contrariarum. Dicendum est secundo propositiones factas in *Iliace* opponi contradictoriè cum propositionibus factis in *Amabimus*; quia propositiones factæ in *Iliace* sunt vniuersales, & factæ in *Amabimus* particulares, iuxta dicta loco citato, & quia modus qui in vna negatur, in altera affirmatur. Propositiones factæ in *Iliace* subalternant sibi propositiones factas in *Edentuli*, quia hæc sunt particulares, & ex illis vniuersalibus inferuntur. Propter eandem rationem propositiones factæ in *Purpurea* sibi subalternant factas in *Amabimus*. Propositiones factæ in *Amabimus* & *Edentuli* subcontrariæ sunt, quia duabus contrariis subalternantur. Ex hoc inferes quamlibet propositionem de possibili, & sic de quocumque alio modo habere contradictoriam de possibili, & triplicem aliam in tribus aliis modis equipollentem contradictoriæ propriæ de possibili. Sed te aduertere oportet cum contradictoriam non in proprio modo assignes, sed in alio equipollente, si illorum aliquis sit *Neceffe*, & dictum propositionis, cui est contradictoria assignanda, sit signo vniuersali affectum, quomodo tale signum sit variandum, vt propositiones sibi equipollant, iuxta dicta supra de equipollentia propositionum de dicto communi. Eadem ratione quælibet propositio modalis ea ratione quâ oppositionem habet contrariam, subcontrariam, aut subalternam, habet quatuor propositiones oppositas, vnâ in eodem in quo ipsa est, & tres alias huic equipollentes in tribus aliis modis. Totam doctrinam traditam circa oppositionem harum propositionum hac figurâ expressam spectato, vt illam faciliè mente teneas.

Circa oppositionem modalium de modo adverbiali, nihil peculiare notatu dignum occurrit, aduerbia enim quibus hi modi significantur, eandem habent oppositionem, quam nomina, quibus correspondent; eadem enim est oppositio contradictoria inter *Impossibiliter*, & *Possibiliter*, ac inter *Impossibile*, & *Possibile*, & sic de quibuscumque aliis. Neque alio modo nos debemus gerere in assignanda contradictoria, aut contraria alicui propositioni de modo adverbiali, ac nos habemus respectu aliarum propositionum, in quibus aliud aduerbium reperitur, eodem enim modo opponuntur, Petrus currit velociter; & Petrus non currit velociter, ac opponuntur Petrus necessario currit; Petrus non necessario currit. Eandemque oppositionem habent hæc propositiones, Nullus homo velociter

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I.

currit, & Omnis homo velociter currit, ac istæ, Nullus homo necessario currit, Omnis homo necessario currit. Notauit pro omnibus propositionibus, in quibus reperitur aliquod aduerbium, negationem debere cadere supra illud, quando propositio est negatiua, quod pro his adverbis modalibus plurimum obseruari refert.

PUNCTUM XI.

De propositionibus exclusiuis, & exceptiuis.

Sunt aliquæ propositiones, quæ ob aliquem terminum vel signum plures sub se continent, in quas debent resolui

resolui vt facilius percipi valeant. In his sunt propositiones exclusiue, in quibus reperitur aliquod nomen vel aduerbium excludens omne illud, quod distinguitur à termino supra quem cadunt. Huiusmodi sunt *nomen solus*, & aduerbium *tantum*, cum enim dicitur, *solus homo currit*, aut, *tantum homo currit*, excluditur à cursu totum illud, quod ab homine distinguitur.

2 Huiusmodi signa exclusiua, vel possunt poni ex parte subiecti, vel ex parte prædicati; possumus enim dicere, *elementa tantum sunt quatuor*, aut, *elementa sunt quatuor tantum*, quæ propositiones diuersum reddunt sensum; prior enim est falsa, & posterior vera, vt constabit ex resolutione vtriusque. Quando signum se tenet ex parte prædicati; si propositio sit affirmatiua, resoluenda est in duas propositiones coniunctas particulâ &, quarum prima contineat secluso signo illam, quæ resoluatur; & posterior negatiua sit constans eodem subiecto, quo prior, & prædicato opposito prædicato prioris. Exempli gratia, *homo est rationalis tantum* sic resoluatur, *homo est rationalis & homo non est aliquid distinctum à rationali*. *Elementa sunt quatuor tantum*, hoc est, *elementa sunt quatuor & non sunt quinque, neque sex, &c.* hoc est, non attingunt alium numerum excedentem. Si propositio sit negatiua, resoluenda est in disiunctiuam, cuius prior pars sit propositio resoluenda signo secluso; & posterior sit propositio affirmatiua cum eodem subiecto & prædicato opposito prædicato prioris. Exempli gratia, *homo non est rationalis tantum*. Ita resoluatur, *homo non est Rationalis, vel est aliquid distinctum à rationali*, hoc est, vel supra rationale includit aliquid. In his propositionibus optimè contradictoria assignatur negatione præposita, aut facta resolutione modo explicato, quibus postea eadem ratione ac aliis coniunctiuis, aut disiunctiuis oppositio assignabitur.

3 Quando signum se tenet ex parte prædicati, quatuor modis fieri potest propositio. Primò cum affirmatione signi & copulæ, vt *homo tantum est rationalis*. Secundo cum negatione signi & affirmatione copulæ; vt, *non tantum homo est rationalis*. Tertio cum affirmatione signi, & negatione copulæ, vt *homo tantum non est rationalis*. Quarto cum negatione signi & copulæ, vt *non tantum homo non est rationalis*. Propositiones in quibus signum est affirmatum resoluuntur in propositionem coniunctiuam & in quibus est negatum, in disiunctiuam. Ex quo fit propositiones de signo affirmato esse vniuersales, & de signo negato dici particulares, iuxta dicta de propositione coniunctiua & disiunctiua. Propositio de vtroque affirmato resoluatur in coniunctiuam, cuius prior pars est propositio resoluenda ablato signo, & posterior vniuersalis negatiua ex eodem prædicato, & subiecto opposito subiecto prioris. Veluti, *Homo tantum est rationalis*, ita resoluenda est, *Homo est rationalis, & nihil distinctum ab homine est rationale*. Propositio de modo negato & copula affirmata resoluenda est in disiunctiuam cum partibus contradicentibus partibus prioris, veluti cum dicimus, *Non tantum homo est animal*, resolutio sic facienda est, *Nullus homo est animal, vel aliquid distinctum ab homine est animal*. Propositio de modo affirmato & copula negata resoluenda in præiacentem, hoc est, in propositionem resoluendam ablato signo, & in vniuersalem affirmatiuam cum eodem prædicato, & subiecto opposito subiecto prioris coniunctione interposita, veluti cum dicimus, *homo tantum non rationalis*, sic fiet resolutio, *homo non est rationalis, & omne non homo seu distinctum ab homine est rationale*. Propositio de vtroque negato resoluatur in disiunctiuam ex partibus contradictoriis præcedenti, veluti, *non tantum homo non est rationalis*. Nullus homo est rationalis, vel aliquid distinctum ab homine non est rationale.

4 Ex his propositionibus prima cum secunda & tertia cum quarta opponuntur contradictoriè: prima cum tertia contrariè; secunda cum quarta subcontrariè; prima cum quarta, & tertia cum secunda subalternè. Propositiones has, illarumque oppositionem his dictionibus explicuit Toletus. *Iste, Regit, Proram, Clano*: quarum prima dictio respondet primæ propositioni, secunda secundæ, & sic alie. Harumque litteræ significationem habent, quam in modalibus explicuimus, quibus expriment propositiones illas, in quas resoluenda est propositio cui responderet, cum hac tamen distinctione vt ex propositionibus significatis primâ & tertiâ dictione fiat propositio coniunctiua.

& ex significatis secunda, & quartâ disiunctiua componatur. Dictio prima cum secunda, & tertia cum quarta contradictoriè opponuntur. Prima cum tertia contrariè. Secunda cum quarta subcontrariè. Prima cum quarta & tertia cum secunda subalternè.

Obiicit nonnullus: si hæc propositio *non tantum homo est rationalis* sic resoluatur, nullus homo est rationalis, vel aliquid distinctum ab homine est rationale, sequitur hæc propositionem esse veram, *non tantum Deus est peccator*, quia illius sensus erit Deus non est peccator, vel aliquid distinctum à Deo est peccator, quæ disiunctiua vera est. Respondeo prædictam propositionem *non tantum Deus est peccator*, nullatenus esse proferendam, quia vulgo huiusmodi propositiones non sumuntur in sua stricta significatione, & apud imperitos idem est dicere, *non tantum homo currit* ac dicere, *homo currit & aliud ab homine currit*, licet verus & strictus sensus iste non sit, sed ille, quem supra explicui; deinde etiam nonnulli ex peritioribus stare nolunt expositioni, quam de his propositionibus tradidimus, apud quos omnes graue scandalum gigneret prædicta propositio, licet iuxta resolutionem factam in prædictam disiunctiuam vera sit. In huiusmodi autem grauissimis rebus, quæ ad Deum & ad fidem spectant, proferenda propositiones non sunt, quæ iuxta vulgarem sensum prauam significationem habent, etiam si apud doctos sanum sensum obtineant; & multò minus ille, de quibus etiam apud doctos est controuersia, an falsam contineant doctrinam etiam si nonnulli illas subtiliter iuxta strictam ipsarum significationem in bonum sensum interpretentur.

Præter has propositiones exclusiuas, aliæ exceptiue reperiuntur, in quibus signum aliquod exceptionis apponitur, veluti cum dicitur *Omne animal currit præter equum*, in quibus obseruandum est vt terminus exceptus contineatur in illo, à quo excipitur, non enim rectè dicemus, *Omne animal præter signum currit*, aut, *Omne animal præter visibile currit*. Hæc propositio quadrupliciter fieri potest. Primò cum affirmatione modi & copulæ. Secundo cum affirmatione copulæ, & negatione modi. Tertio cum affirmatione modi & copulæ negatione. Quarto cum negatione vtriusque. Si propositio sit facta primo modo, resoluenda est in coniunctiuam, quarum prior pars sit propositio præiacens additâ subiecto distinctione à termino excepto, & posterior vniuersalis negatiua, cuius subiectum sit terminus exceptus, & prædicatum idem cum prædicato prioris. Exempli gratia *Omne animal præter equum currit*, sic resoluenda est, *Omne animal distinctum ab equo currit, & nullus equus currit*. Si fiat secundo modo, veluti cum dicitur, *Non præter equum omne animal currit*, resoluenda est in disiunctiuam, cuius partes contradictoriè opponantur partibus propositionis iam resolute primo modo factæ. Si propositio fiat tertio modo resoluenda est in propositionem coniunctiuam, cuius prior pars sit propositio præiacens additâ ex parte subiecti distinctione termini excepti, & posterior vniuersalis affirmatiua, cuius subiectum sit terminus exceptus, & prædicatum idem cum prædicato primæ propositionis. Exempli gratia, *Nullum animal præter hominem currit*, sic resolui debet, *Nullum animal distinctum ab homine currit, & omnis homo currit*. Si propositio fiat quarto modo, resoluenda est in disiunctiuam, cuius partes contradictoriè opponantur partibus præcedentis. Ex his propositionibus prima cum secunda, & tertia cum quarta contradictoriè opponuntur. Prima & tertia contrariè. Secunda & quarta subcontrariè. Prima cum quarta, & tertia cum secunda, subalternè. Huiusmodi propositiones, illarumque oppositionem his dictionibus explicat Toletus: *Date, Prompti, Penam, Pigro*, quæ eodem ordine, quo scribuntur respondent quatuor propositionibus supra adductis, eundemque oppositionis ordinem ferunt, quem nuper retulimus in propositionibus: binæque vocales ipsarum significant duplicem propositionem, in quam resoluatur propositio exceptiua, cum hac tamen differentia, quod propositiones primæ & tertiæ dictionis quandam coniunctiuam componant, ex propositionibus secundæ

& quartæ disiunctiua efficiatur propositio.

* * *

CONTRO